

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Westphalia III tabula

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

Westphaliæ III Tabula.

382

*Regio & unde
dicta.
Situs.
Imperium Ma-
jorum.*

Tertia & postrema Westphaliæ Tabula, sicuti titulus ipse præ se fert, tres partes graphice delineatas exhibet, *Ducatum Bergensem, Comitatum Marchie & Diocesim Coloniensem*. Eas, eo quo propositæ sunt ordine, percurramus. Offert se primo loco *Ducatus Montensis* sive *Bergensis* qui a Bergo ripensi Opido nomen habens, incipit apud inferiorem Westphalam, ascenditque juxta Rhenum magno spatio. De hujus autem Ducatus initio sic scribit Munsterus: Tempore *Henrici Aucupis* Rom. Regis, nempe anno *CCIOXXIV* fuere duo Fratres, qui ob exhibitum ministerium honorati fuerunt a rege Henrico, qui designavit eis in Westphalia certam quandam regionem, in qua senior, nempe *Adolphus*, construxit Castellum quoddam prope Comitatum *Arnsperg*, nominavitque illud *Völshegh*: & temporum successu non parum cultiorem reddidit terram illam per circuitum, Opidis & vicis eam ornans. Alter quoque Frater, *Eberhardus* nomine, construxit & ipse Castellum, appellavitque illud *Aldenburg*. Crescentibus autem Fratribus illis in potentia & opibus, creavit Rex *Adolphum* in Comitem, & ditionem exrexit in Comitatum, qui dictus fuit *Comitatus de Altena*. *Eberhardi* quoque terram sublimavit in Comitatum *Bergensem*, paullo post *Eberhardus* factus Monachus, tradidit Fratri suo ditionem suam, & constructo Monasterio juxta fluvium *Dane*, factus est Abbas in eo. Ab *Adolpho* & posteris ejus descenderunt Comites illi: *Engelbertus*, *Adolphus*, *Engelprechtus*, *Adolphus*. Is vero *Adolphus* cum nullam reliquisset prolem, celsit Comitatus *Bergensis* Filio Sororis suæ, nempe *Gerado* Comiti *Iuliacensi*. Post eum præfuit utrique ditioni Filius ejus *Wilhelmus*, & post *Wilhelmum* *Gerardus*, post *Gerardum* filius ejus *Wilhelmus*: atque huic successit Filius ejus vocatus quoque *Wilhelmus*, Dux primus *Iuliacensis*, *Bergensis* & *Dux Gætiæ*. Successit autem ei in his Ducatibus Frater ejus *Ranoldus*, qui mortuus est anno Christi *CIÖCCCCXXIII*: mansitque post hæc tempora ditio *Montensis* apud *Ducatum Iuliacensem*. Sunt qui aiunt Comitatum *Montensem* erectum eo tempore quando *Henricus Superbus* fuit depositus a *Friderico I.* Anno tamen Christi *CIÖCCCCXXVI* fecit *Carolus IV* ex Comitatu *Marchionatum*, & Filius ejus *Wenzeslaus* sublimavit ad Ducatum. Hæc ille. Est hic Imperiale, sub *Montensis* Ducis tutela Opidum *Essendæ*, in quo *Alfridus IV* *Hildesheimensium* Præsul Collegiatum ut vocant *Virginum Vestalium* ex paternis facultatibus fundavit *Cœnobium*, ut sub *Abbatissæ* educatione *III* *Virgines* alerentur, & *xx* similiter *Canonici* sub ejus loci *Decano*, *Canonicam* viverent vitam. *Asyli* Privilegio *Abbatia* gaudet, & locus in ea maxime *de Borch* nuncupatus. Villæ aliquot vicinæ, ejus subiunt dominio. *Ecclesia* ibi perelegans in qua *Tabula* exhibetur visenda *Brunii* illius *Agrippinatis* opus. Ager *Frumenti* & *Tritici* præstantissimi ferax, unde candidus *Essendæ* panis in præcio est. *Opidani* *Negotiationem* etiam remotam, alii *Artem* *Textoriam*, *Fabrilem* complures exercent. Non alium facile reperias locum, ubi plura conficiantur *scolopeta*. Fontibus abundat & atro *carbonario* *Lapide* quem territorium vicinum suppeditat, potissimum vero, qua *Steltium* est, ad *Ruram* *Amhem* *Opidum*. Est & *Dusseldorpium* a *Duselo* amne cognominatum. Atq; *Praefectura* *xx*, *Blanchenborch*, *Lewenberh*, *Hückeswagē*, *Bornfelat*, *Saltingē*, *Lamzbergh*, *Dusseldorp*, *Steinbach*, *Byenbach*.

Opida.

ostentaret: in Opidum Ubiorum, in quo genita erat, veteranos Colonienses deduci imperat, cui nomen inditum ex vocabulo ipsius. Ac forte acciderat, ut eam gentem Rheno transgressam Avus ejus Agrippa in fidem acciperet. Ergo utrumque nomen Agrippina & Colonia huic urbi ab Agrippina muliere datum est atque ex eo tempore Colonia Agrippina, Cives vero Agrippinenses dici cœperunt. Romanorum deinde viribus sensim contritis ac debilitatis: Galli, Childerico Rege ductore, anno Domini ccccxii omnibus profligatis & pulsis Colonienses vi occuparunt, eamque ad Ottonis tempora suis habenis moderati sunt. At vero anno cccxlx Otto Imperator Aug. Colonienses armorum strepitu Francie ereptam, Romano Imperio reddidit. A quo tempore in hodiernum usque diem, libera Imperialis Civitas existit. Urbs ad sinistram Rheni ripam sita, ambitu magna, forma primum quadrata, nunc semilunari, visu pulchra, splendore & elegantia excellens, Templis celebris, Edium pulcherrimarum frequentia nitidissime culta, Plateis vicisque insignis, Hortis Pomariisque hilaris, Mœnibus Turribusque valida, duplici fossa cincta, Civibus plena, Mercatorum commercii dives, Mechanicis Artibus nobilis, Academia & studiis liberalibus illustris, atque opulentia sua plerisque Germaniæ Civitatibus anteponenda. *Novesium*, aliis *Novesum*, *Nuesum* Ptolemæo: Maliano *Nussia*, vulgo *Nuys*, insigne Dicecesios Coloniensis Opidum, i v Milliaribus ab Agrippinensi Colonia distans. Tacitus Legionum gentem, Vbiis proximam constituit & in ea *Novesium*. Hæc urbs a primordio secundis Rheni fluminibus irrigata, sinistram situ latus illustravit, donec Fortuna minus propitia, alveum Rheni immutans, urbemque non longo spacio adspiciens, brachium ejus usibus reliquerit. Sunt præterea in hac Dicecesi Opida & Civitates aliquot egregiæ, utpote *Andernacum*, cujus meminit Ammianus qui sub Iuliano Cæsare militavit, vocatque *Antennacum*, habet autem situm amœnum juxta Rhenum & inter Montes. *Bonna* sita in planicie amœna, ubi montes Rhenenses qui a Bingio descendunt Rhenumque includunt in planiciem evanescent. *Sontina*, non ignobile Opidum, & *Byula* vicus. In Episcopatu Coloniensi Præfecturæ decem, *Arnsberg*, *Fredelborch*, *Bylstein* prope Brilen ad Ortum Medebach, *Fredelbardskirchen*, *Hovestatt*, *Werle*, *Nehem*, *Baluc*. Dominia *Wildenborch*, *Lomborg*, *Hachnberg*, *Hardenberg*. Coloniæ porro Urbis Politia florentem Reipublicæ Romanæ gubernationem adprime refert. Etenim si Consulium, Proconsulium, Censorum, Tribunorum, Vigilum, Quæstorum, Annona Præfectorum dignitatem consideres, si rectum & inflexibilem Iustitiæ Baculum, Fascium loco, uti vulgo existimatur, receptum: si Tribuum Ordines: si Civilem Senatorum Auctoritatem observes, quasi effigiem & vivum quoddam Simulachrum Romanæ Urbis, hanc Agrippinensem videbis Rempublicam: ut non immerito, nato quodam Iure, Romanorum dicatur Colonia. Sed hæc hæcenus, ad alia transeamus.

C c c

In hac

Ratio gubernan-
di.